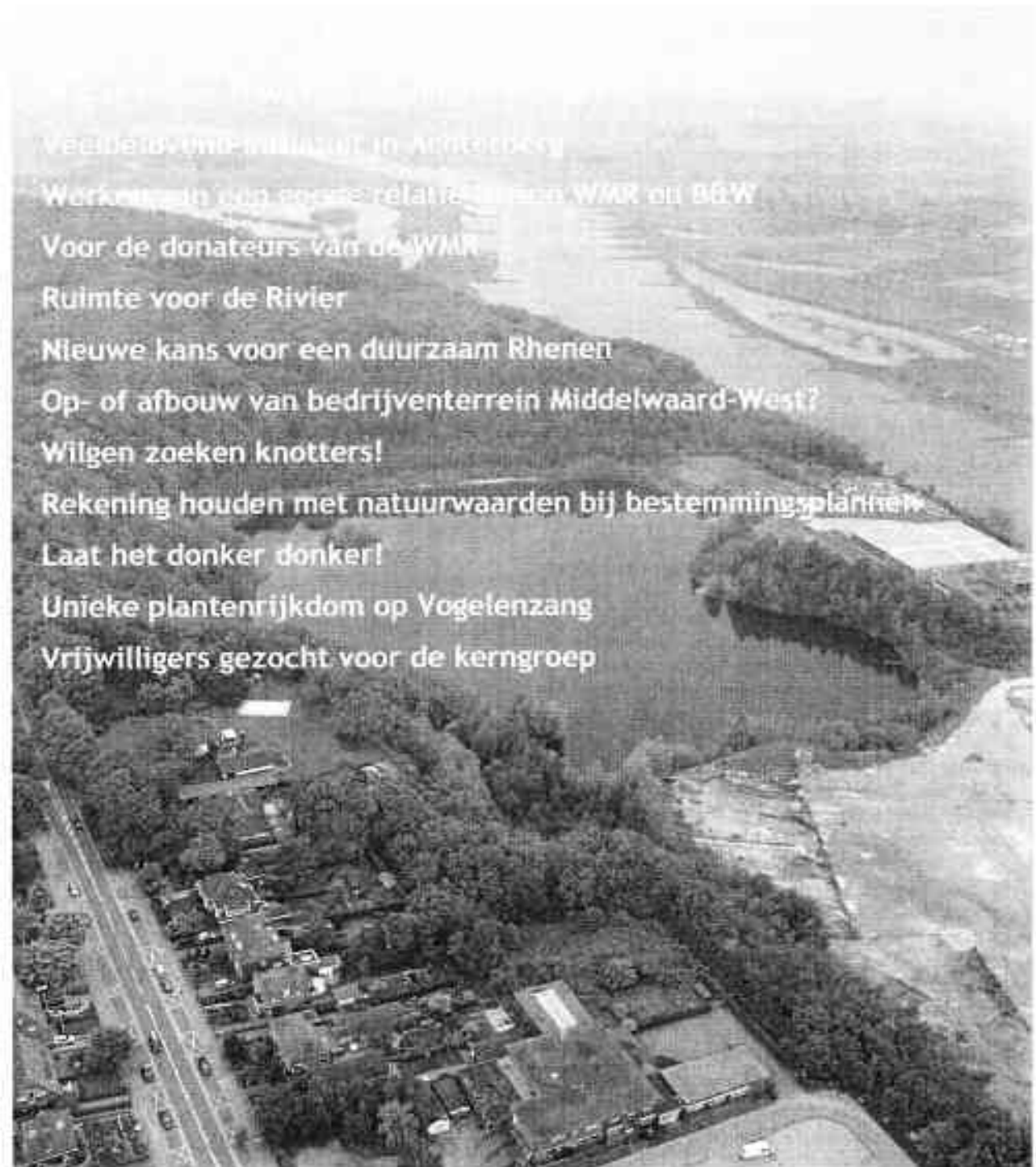

Stichting Werkgroep Milieubeheer Rhenen

NIEUWSBRIEF 2005 NR. 2

Als een vogel over Vogelenzang: een unieke kans voor Rhenen om een duurzame, ecologisch verantwoorde en landschappelijk ingepaste woonwijk te ontwikkelen!

WAT DEED DE WMR HET AFGELOPEN HALFJAAR?

In het afgelopen halfjaar is de WMR actief geweest op verscheidene terreinen: jaarvergadering, voorlichting, natuuractiviteiten en bijdragen aan en reacties op plannen van de gemeente en ondernemers. Ook waren er verschillende gesprekken met het College van Burgemeester en Wethouders over de onderlinge relatie en specifieke onderwerpen. Hier volgt een kort overzicht van die activiteiten. Sommige hiervan worden elders in deze Nieuwsbrief nader belicht.

Jaarvergadering

Op 18 mei vond de jaarvergadering plaats met als thema: *Het schootsveld rondom de binnenstad, recht doen aan historische en ecologische waarden*. Waarom kozen wij dit thema en wat wilden wij ermee bereiken? Wij streven naar erkenning dat het schootsveld belangrijk is uit historisch en ecologisch oogpunt in hun onderlinge samenhang en erkenning van de wenselijkheid van opstelling van een visie op basis van de historische en ecologische waarden van het schootsveld. Een dergelijke visie moet gebruikt worden om alle lopende en komende ruimtelijke ingrepen in de groengordel rondom de binnenstad te toetsen op die waarden. Historicus H. Deys, RO wethouder D. Prosman en medewerker Björn Uffing van de gemeente, Dirk Prins en Tom Mensink van de WMR en landschapsarchitect Henk van Blerck belichtten met interessante presentaties het onderwerp vanuit verschillende perspectieven (historisch, ecologisch en stedenbouwkundig). Het resultaat van de bijeenkomst was dat in een werkgroep samen met andere organisaties (waaronder de ondernemersvereniging) zal worden gekeken of de ontwikkeling van een visie voor het schootsveld mogelijk is. De werkgroep zal ook nagaan hoe de gemeente daarbij kan worden betrokken. Hoe belangrijk een visie kan zijn, blijkt uit de planvorming voor het Binnenstad-Oost project. De huidige planvorming biedt de mogelijkheid om de doorlopende groencirkel en het historische karakter te versterken. Wethouder Prosman heeft gesteld dat Copijn Landschapsarchitecten overleg moet hebben met de WMR voor de groeninvulling. Als het erop lijkt dat dit groen slechts de functie krijgt van "stiergroen", dan moet de WMR alles in het werk stellen dat te verbeteren.

Voorlichting

- De gemeente heeft besloten om de adviesgroepen milieu en groen waaraan de WMR deelnam, samen te voegen tot een nieuwe adviesgroep Milieu, Natuur en Duurzaamheid onder voorzitterschap van de wethouder milieu. De WMR hoopt dat deze nieuwe adviesgroep meer effectief kan

werken dan haar beide voorgangers. In het gesprek dat de WMR had met het College van burgemeester en wethouders op 14 oktober kwam ter sprake in hoeverre de nieuwe adviesgroep ook aandacht mag besteden aan ruimtelijke orderingsaspecten. Daarbij werd duidelijk dat ruimtelijke ordening wel ter sprake gebracht moet kunnen worden als het gaat om ruimtelijke ingrepen die directe gevolgen hebben voor natuur, landschap en milieu.

- De WMR heeft in de afgelopen periode een advies uitgebracht over het bermbeheer. Door de gemeente wordt sinds 1987 een goed bermbeheer gevoerd door middel van maaien en afvoeren. Omdat in 2005 bezuiniging van het bermbeheer dreigde met negatieve gevolgen, maakte Dirk Prins in 2004 een inventarisatie van alle bermen in de gemeente en adviseerde hij hoe, zelfs met een bezuiniging, toch een ecologisch bermbeheer kan worden uitgevoerd. De gemeente nam deze aanbeveling over en publiceerde dat in de RBC van 24 augustus. We vonden dit zo'n goed voorbeeld van samenwerking op gebied van natuur en milieu dat we deze aktie in september hebben voorgedragen bij de Natuur- en Milieufederatie Utrecht (NMU) voor de NMU milieuprijs 2005. De NMU zal in december bekend maken welke inzending de milieuprijs 2005 ontvangt. (Wij weten inmiddels wel dat wij helaas niet in de prijzen zijn gevallen).
- De WMR nam deel aan een klankbordgroep voor de opstelling van richtlijnen voor natuurwaardenonderzoek voor bestemmingsplannen in Wageningen. Deze richtlijnen zullen ook goed bruikbaar zijn voor Rhenen (artikel in deze nieuwsbrief).
- De WMR doet voor de 2^e keer mee aan de Wereldmarkt in november met een eigen stand.
- Er is een website in voorbereiding die binnenkort operationeel wordt:
www.stichtingwmr.nl

Natuuractiviteiten

In Elst is sinds kort een wilgen knotploeg actief die samenwerkt met Dorp en Natuur in Amerongen. In het Binnenveld is een werkgroep opgericht die zich richt op de inventarisatie en de bescherming van uilen en zwaluwen. Deze activiteiten worden niet door ons uitgevoerd, maar we zorgen wel dat we goed op de hoogte blijven zodat we geïnteresseerden kunnen doorverwijzen en waar nodig informatie kunnen uitwisselen. Daarnaast zijn WMR-leden ook actief betrokken bij inventarisaties van planten en dieren in de gemeente. Piet van Klaveren coördineert de broedvogelinventarisaties die door de vogelwerkgroep van de KNNV Wageningen e.o. worden uitgevoerd in onze

gemeente. Dit jaar zijn de Palmerswaard en het landgoed Remmerstein onderzocht. Han Runhaar en Dirk Prins hebben voor de FLORON weer een aantal kilometerhokken in de gemeente onderzocht op het voorkomen van planten. Dit jaar zijn onder andere de Grebbeberg en Vogelenzang onderzocht (artikel in deze nieuwsbrief).

Bijdragen aan en reacties op plannen van de overheid en het bedrijfsleven

- De provincie Utrecht heeft het plan om de fietsroute te verbeteren langs de N225 over de Grebbeberg. De fietsroute staat niet bekend als onveilig. De feitelijke reden is "comfortverbetering" met als achterliggend doel stimulering van het langzame verkeer. Het voorstel van de provincie houdt in een met asfalt verhoogd tweezijdig fietspad dat van de weg wordt gescheiden door een betonnen trottoirband. Het zuidelijk talud van de insnijding in de Grebbeberg zou net worden aangetast. Het noordelijk talud wel waarbij ca. 20 bomen het veld zouden moeten ruimen. Gezien het feit dat de fietsroute niet echt onveilig is, is de WMR niet overtuigd van de noodzaak tot "verbetering". Het landschappelijk bezwaar blijft tegen de voorgestelde ingreep vanwege de vergraving en bomenkap. Dit is medegedeeld per brief aan Utrecht.
- De WMR heeft reacties gemaakt op het concept Gezondheidsnota van Rhenen en de Planologische Kern Beslissing/ milieueffectrapport "Ruimte voor de Rivier" van de rijksoverheid. Ook houdt zij een vinger aan de pols voor ontwikkelingen op het bedrijventerrein Middelwaard-West aan de overzijde van de Rijn in de gemeente Buren.
- De WMR is nog steeds tegen de uitbreiding van het bedrijventerrein Remmerden en de bouwvergunning voor een Bouwmarkt op Remmerden. Er loopt een beroepszaak over

de uitbreiding en verder maakte de WMR bezwaar tegen de bouwvergunning voor de Bouwmarkt. Ook diende de WMR een klacht in bij de VROM Inspectie over de complexe gang van zaken van alle besluitvormings-trajecten.

- De WMR werkt samen met de ondernemersvereniging in Achterberg, de LTO en de SGVG (Stichting Vernieuwing Gelderse Vallei) aan de ontwikkeling van plannen voor Achterberg en het omliggende landelijke gebied in het kader van de reconstructie. De inbreng van de WMR richt zich vooral op de inrichting van de ecologische verbindingszones en de ecologische en landschappelijke inpassing van fiets- en wandelpaden. Vanuit bestuurlijk niveau is er veel enthousiasme voor deze vorm van samenwerking, die wordt gezien als voorbeeld hoe het bij de reconstructie zou moeten gaan (artikel in deze nieuwsbrief).

Wij wilden dit korte overzicht afsluiten met een hernieuwde oproep aan donateurs en belangstellenden om kennis te maken met het werk van de kerngroep. Deze groep bestaat nu uit 9 sterk gemotiveerde personen. Zij voeren de meeste acties uit. Enkele anderen spannen zich in voor specifieke onderwerpen. Er is echter plaats voor meer enthousiaste mensen die zich willen inzetten voor milieu en natuur in Rhenen. De hiervoor vermelde acties en gebeurtenissen vormen een goede doorsnee van het totale activiteitenpakket van de WMR. Zie ook elders in deze Nieuwsbrief bij de tekst voor vacatures bij de kerngroep zoals die is aangemeld bij de Vrijwilligerscentrale Rhenen.

Jules Scholten en Han Runhaar

STICHTING WERKGROEP MILIEUBEHEER RHENEN

Voorzitter	<i>Han Runhaar</i>	<i>De Thijmenstoren 15</i>	<i>3912 AR Rhenen</i>	<i>0317-613615</i>	<i>han.runhaar@hetnet.nl</i>
Secretaris	<i>Jules Scholten</i>	<i>Cuneralaan 76</i>	<i>3911 AD Rhenen</i>	<i>0317-617145</i>	<i>jules.scholten@planet</i>
Penningmeester	<i>Alie de Boer-Waanders</i>	<i>Pr. Bernardstraat 42</i>	<i>3911 CP Rhenen</i>	<i>0317-613696</i>	<i>aliedeboer@planet.nl</i>
Redactie	<i>Karina Hendriks</i>	<i>De Kleine Kampen 20</i>	<i>3911 PJ Rhenen</i>	<i>0317-618097</i>	<i>c.j.m.hendriks@hetnet.nl</i>
Postadres	<i>Stichting WMR</i>	<i>Postbus 67</i>	<i>3910 AB Rhenen</i>		
Postgiro	<i>2911077</i>	<i>t.n.v. penningmeester WMR Rhenen</i>			

VEELBELOVEND INITIATIEF ACHTERBERG

Inleiding

Zoals in de vorige Nieuwsbrief (2005-1) gemeld werkt de WMR in het kader van de Reconstructie mee aan het opstellen van plannen voor de herinrichting van Achterberg en Achterbergse deel van het Binnenveld. Initiatiefnemers zijn de Ondernemersvereniging Achterberg en de Stichting Vernieuwing Gelderse Vallei (SGVG). Naast de WMR heeft ook de LTO Noord Rhenen zich aangesloten bij dit initiatief.

Het plan richt zich o.a. op een multifunctioneel centrum in de dorpskern, op een betere landbouwkundige verkaveling, op verbreding van de landbouw.

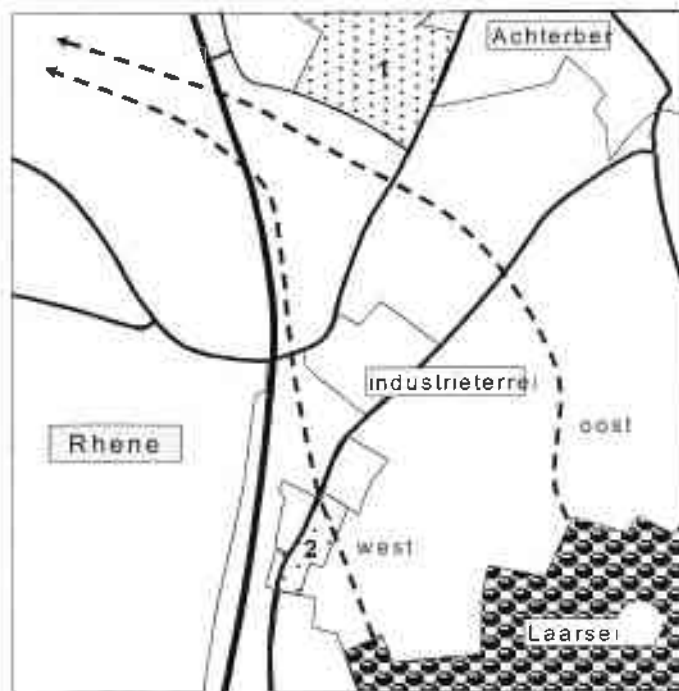
De WMR heeft vooral een inbreng waar het gaat om de inrichting van de Ecologische Verbindingszones en om de landschappelijke en ecologische inpassing van fiets- en wandelpaden. Hierbij een kort verslag van onze inbreng en van de ontwikkelingen op het gebied van de Reconstructie.

Zuidelijke verbindingszone (Laarsenberg-Utrechtse Heuvelrug)

De vorige keren is al uitgebreid geschreven over de plannen voor de ecologische verbindingszone tussen de Laarsenberg en de Utrechtse Heuvelrug, die vooral bedoeld is voor bosdieren. Nieuw is dat in het gemeenschappelijke 'Plan Achterberg 2005-2007' de suggestie wordt gedaan om de huidige kruising Achterbergse Straatweg-Lijnweg te vervangen door een noordelijker gelegen rotonde. Dat betekent dat een route ten westen van het industrieterrein (zie figuur 1) weer een stuk kansrijker wordt. In het gemeenschappelijke plan wordt overigens voorgesteld om de verbindingszone aan weerszijden van het industrieterrein aan te leggen. Daarmee wordt tevens gezorgd voor de, tot nu toe nauwelijks van de grond gekomen, landschappelijke inpassing van het terrein. De aanleg van de woningen langs de Boslandweg (bouwplan 2 in figuur 1) vormt wel een mogelijk obstakel voor de westelijke route. Ook is het spannend wat er gaat gebeuren met het oude boerderijtje dat oostelijk van het industrieterrein ligt, en dat nu te koop staat. Als hier een villa komt met een grote omheinde tuin zal dat de aanleg van de verbindingszone oostelijk van het industrieterrein flink bemoeilijken. Al met al blijft de aanleg van de zuidelijke verbindingszone een lastige opgave, niet in de laatste plaats vanwege de grote ruimtedruk op het gebied.

Noordelijke verbindingszone (Grift-Utrechtse Heuvelrug)

Een stuk eenvoudiger ligt het bij de noordelijke verbindingszone, op de grens van Veenendaal en Rhenen. Deze zone moet de Grift (Valleikanaal) verbinden met de Utrechtse Heuvelrug.

Figuur 1 Overzicht van door WMR eerder voorgestelde mogelijke routes voor de zuidelijke ecologische verbindingszone met ligging uitbreidingsplannen Achterberg-West (1) en Boslandweg-Oost (2). In het gemeenschappelijke Plan Achterberg 2005-2007 wordt voorgesteld om de verbindingszone aan weerszijde van het industrieterrein te laten lopen en zo het terrein landschappelijk in te passen.

In dit deel van het Binnenveld is de ruimtedruk (nog) minder groot, en liggen er al een aantal landschapselementen die zonder al te veel moeite ingepast kunnen worden in een verbindingszone. Allereerst de Schoutensteeg, die iets noordelijk van de Noordelijke Meentsteeg vanaf de Cuneraweg tot aan de spoorlijn loopt, en bestaat uit een overhard pad met aan weerszijden een houtwal (figuur 2). En in de tweede plaats de brede sloot met houtwal en berm die het industrieterrein van Veenendaal aan de zuidkant begrenst (figuur 3). Het idee is om de beide landschapselementen aan elkaar te voegen tot één verbindingszone, zodanig dat een niet-onderbroken verbinding ontstaat die over het grootste deel van de lengte bestaat uit een brede sloot met daarnaast een houtwal. Op die manier kan de verbindingszone zowel voor landals waterdieren een functie vervullen. Bij de laatste dieren denken we onder meer aan de Ringslang. Die komt nu alleen ten noorden en ten zuiden van het Binnenveld voor (aan de noordzijde tot in Prattenburg en in het zuiden bij Vogelenzang en de Blauwe Kamer), maar door de aanleg van moeraszones langs de Grift is er goede hoop dat deze soort zich ook in het Binnenveld zal vestigen. De noordelijke verbindingszone zou dan de ontbrekende schakel

kunnen vormen die de populaties langs de Rijn verbindt met die langs het noordelijke deel van de Heuvelrug. Een probleem vormt nog het meest westelijke deel van de verbindingzone, tussen de spoorlijn en de Utrechtse Heuvelrug. Omdat het grondwater te diep staat kan hier geen sloot worden gegraven. Een oplossing is hier een paar poelen aan te leggen met een ondoorlatende leemlaag. De verbindingzone eindigt vlak bij Kwinteloijen. Vanwege de aanwezigheid van poelen met veel kikkers is dat nu al een zeer geschikt gebied voor ringslangen en zijn daar geen verdere inrichtingsmaatregelen nodig.

Overige verbindingzones

Behalve de noordelijke en zuidelijke verbindingzone zijn er ook ecologische verbindingzones gepland langs de Grift en langs de Rijn. De verbindingzone langs de Grift zal naar verwachting grotendeels aan de Gelderse kant van de Grift komen te liggen (aan de Utrechtse kant is een fietspad gepland). De inrichting van de zone langs de Rijn moet nog verder worden ingevuld en hangt ook samen met de inrichting van de Rhenense uiterwaarden en van het gebied Vogelenzang.

Wandel- en fietspaden

De plannen voor fietspaden zijn al in een ver gevorderd stadium, en omvatten onder meer een ononderbroken fietspad langs de westzijde van de Grift. De plannen voor wandelpaden zijn nog minder ver gevorderd, zij het dat er inmiddels wel ideeën zijn voor de aanleg van een zogenaamd 'klompenpad' in het gebied van 'de Kampen'. Bij de verdere invulling van de plannen zullen we er vanuit de WMR vooral op letten dat bij de inrichting gebruik wordt gemaakt van de mogelijkheden die er zijn om het landschap te verfraaien en habitats voor planten en dieren te creëren. Bijvoorbeeld door aanplant van bomen, graven van poelen en natuurvriendelijk beheer van bermen. We denken er over in het vroege voorjaar een avond te organiseren over de aanleg van wandel- en fietspaden rond Achterberg, zodat ook bewoners van Achterberg en Rhenen gelegenheid krijgen mee te denken en zelf met ideeën te komen.

Han Runhaar

Figuur 2: Jan Rauw van de ondernemersvereniging Achterberg in overleg met Marjan Visscher (SGVZ) en Jeanet Bok (provincie Utrecht) bij de Schoutensteeg, onderdeel van de geplande noordelijke verbindingzone.

Figuur 3: Sloot aan de zuidzijde van het industrieterrein Veenendaal. Met een iets bredere houtwal vormt dit een perfecte verbindingzone voor zowel water- als landdieren.

Literatuur

- Ondernemersvereniging Achterberg, Stichting Vernieuwing Gelderse Vallei, LTO Noord Rhenen en WMR, 2005. Plan Achterberg 2005-2007.
- Heijkers, D., T. de Jong en R. Krekels, 2004. Actieplan Kamsalamander en Ringslang Gelderse Vallei en Eemvallei. Natuurbalans-Limes Divergens, Nijmegen/Bureau Viridis Culemborg.
- Provincie Utrecht, 2003. Soortbeschermingsplan voor de Ringslang.

WERKEN AAN EEN GOEDE RELATIE TUSSEN WMR EN B&W

In augustus en oktober vonden drie gesprekken plaats met het College van Burgemeester en Wethouders (B&W).

Het eerste gesprek in augustus was op verzoek van B&W en had als aanleiding een klacht die de WMR op 23 mei had ingediend bij de VROM Inspectie Regio Noord-West in Haarlem. De klacht betrof de besluitvorming over de uitbreiding van het bedrijventerrein Remmerden alsook de vestiging van een bouwmarkt op het terrein. Vanaf 1998 heeft de gemeente gewerkt aan de voorbereiding van beide ontwikkelingen en pas in 2004, respectievelijk 2005 is er besluitvorming geweest over beide projecten en in 2005 zijn de beide inspraakprocedures gestart. In de klacht gaf de WMR aan dat vanwege de gecompliceerdheid van beide zaken twee belangenorganisaties, waaronder de verkeersorganisatie 3VO en een actiegroep uit Elst, hadden afgehaakt. Niet omdat zij geen bezwaren meer hadden, maar omdat zij door de bomen het bos niet meer zagen. Volgens de WMR heeft de gemeente onvoldoende aandacht gegeven aan wat leeft in Elst. In het gesprek gaf B&W aan dat er geen sprake is geweest van het traineren van de procedures. Wel werd toegegeven dat de partijen die bezwaar maakten tegen de eerste bouwaanvraag voor de bouwmarkt nooit antwoord hebben gekregen. In het bezwarendossier zit wel een conceptbrief maar die is niet verstuurd. Tegen de tweede bouwaanvraag voor de bouwmarkt maakte alleen de WMR bezwaar omdat de andere partijen uit frustratie hadden afgehaakt. B&W gaven aan dat alsnog een excuus moet worden gemaakt aan de bezwaarmakers tegen de bouwaanvraag. In de behandeling van de klacht heeft de VROM Inspectie inmiddels geantwoord dat de behandeling van de besluitvorming juridisch correct is verlopen. De VROM Inspectie had ook geconstateerd dat de gemeente de bezwaarmakers tegen de eerste bouwaanvraag ten onrechte niet had beantwoord.

In het tweede gesprek met B&W in oktober stelde de WMR de relatie met de gemeente aan de orde. Aanleiding daarvoor was een aantal actuele situaties waarin de gemeente handhavend behoort op te treden en daarop door de WMR herhaaldelijk was geattendeerd. In die gevallen werd niet gehandhaafd maar ontstond een gedoogsituatie die uiteindelijk als definitief lijkt te worden aanvaard. Dit is frustrerend want het geeft het slechte voorbeeld aan anderen en het ondermijnt de geloofwaardigheid van de gemeente. Het gaat om het tuincentrum De Wildernis, de Manege Miltenburg, het bedrijventerrein Achterberg en de woning Bergweg 3. De WMR constateert dat het cruciale moment bij

Bergweg 3: Gebrek aan handhaving vergroot het risico op verstening van de Bergweg; juist de rafelige overgang van 'rood' naar 'groen' is beeldbepalend voor deze kant van Rhenen.

handhaving het moment is dat door de gemeente besloten wordt al dan niet te legaliseren. In geval van voorkeur voor legalisatie is dat het moment waarop het zinvol is om met de WMR te overleggen over het principe besluit tot legalisatie zodat de WMR haar bezwaren kenbaar kan maken. B&W geven aan dat de gemeente een groot capaciteitsprobleem heeft waardoor het prioriteiten moet stellen. Zaken waarbij besloten is tot legalisatie kunnen daardoor flink uitlopen. Er zal in een vervolgesprek worden gesproken over de eerste drie onderwerpen. Wat betreft de handhaving voor de woning Bergweg 3, zien B&W niet in waarom de WMR zich daarmee bezig hield. Wat is het milieuaspect daarbij? De WMR antwoordt dat het milieuaspect aanwezig is in het beeldbepalende karakter van de Bergweg grenzend aan het groene buitengebied.

Het gesprek werd tevens benut om ter sprake te brengen dat de WMR graag in een vroegtijdig stadium betrokken wil worden bij nieuwe ontwikkelingen met belangrijke gevolgen voor het milieu (zie ook elders in deze Nieuwsbrief in het artikel over de Handreiking Natuurwaardenonderzoek in Wageningen). Met name noemde de WMR de voorgenomen woningbouw op het terrein van de voormalige kalkzandsteenfabriek Vogelenzang, de inrichting van de Palmerswaard, de voorgestelde uitbreiding van de camping Thijmse Berg en de voorgestelde uitbreiding van de begraafplaats Larikshof. Wat betreft de Palmerswaard merkt de WMR op dat het westelijk deel een broedvogel- en rustgebied is en dat de aanleg van een west-oost fietspad over de volle lengte van de Palmerswaard een versturende invloed zal hebben heeft op het gehele gebied. Zij wijst erop dat in de belangenafweging tussen de recreatie- en natuurfunctie van het gebied hiermee rekening moet worden gehouden. Verder werd B&W eraan herinnerd dat de gemeente zich heeft gecommitteerd aan de aanleg van een ecologische verbindingzone (EVZ) tussen de Laarschenberg en de Heuvelrug overeenkomstig het streekplan en het recon-

Remmerden: de procedures zijn zo ingewikkeld en ondoorzichtig dat sommige belangengroepen afhaken in de inspraak. Is de weg nu vrij voor een bouwmarkt? (en alles wat daarna komt?).

structieplan voor de Gelderse Vallei. Deze EVZ mag niet worden belemmerd door woningbouw en andere stedelijke ontwikkelingen in het gebied tussen de kernen van Rhenen en Achterberg.

Aan het einde van het gesprek werd vastgesteld dat het overleg geholpen heeft bij het kweken van een werkbare relatie. Periodiek overleg zal voortaan plaats vinden in de nieuwe adviesgroep Natuur, Milieu en Duurzaamheid waarin de WMR samen met een aantal andere maatschappelijke groeperingen vertegenwoordigd zal zijn. Daarnaast is volgens B&W ad hoc overleg over specifieke onderwerpen altijd mogelijk.

In het derde en laatste gesprek kwam de handhaving aan de orde voor het tuincentrum De Wildernis, de Manege Miltenburg en het bedrijventerrein Achterberg. Wat betreft De Wildernis zal binnenkort worden besloten over het beste traject voor legalisatie. Bij de Manege Miltenburg is reeds ten dele gehandhaafd. Er moet nog worden besloten over de landschappelijke inpassing. Bij het bedrijventerrein Achterberg heeft de WMR geconstateerd dat de groenstrook rondom het terrein plaatselijk sterk is aangetast. De gemeente gaat controleren en zondig handhaven.

Jules Scholten

VOOR DE DONATEURS VAN DE WERKGROEP MILIEUBEHEER RHENEN

De statuten van de WMR werden op 23 februari 1973 vastgesteld. De precieze datum van de oprichting van de werkgroep milieubeheer kunnen we op dit moment niet achterhalen, maar het is zeer waarschijnlijk dat dit in ca 1970 was. Zo'n 35 jaar bestaat de werkgroep dus al. Aanleiding tot oprichting destijds was het rapport van de 'Club van Rome'. Ook de overige beweegredenen van de oprichters zijn nog steeds actueel. Veel werk is in al die jaren verzet door werkgroepleden van diverse pluimage.

Dit zou allemaal niet mogelijk zijn geweest zonder de steun van een zeer trouwe groep donateurs die het milieu in en rond Rhenen een goed hart toedragen en met een geldelijke bijdrage de activiteiten mogelijk maakten en maken.

Komend voorjaar wil de WMR daarom speciaal voor hen een bijeenkomst organiseren waarin wij informatie en gezelligheid willen combineren.

Wij zullen u daarover dit voorjaar nader informeren.

Nieuwsbrief per mail

Het is ook mogelijk en voor de WMR voordelig, om de nieuwsbrief per mail te ontvangen. Wilt u wanneer u daar prijs op stelt uw mailadres aan ons doorgeven?

Alie de Boer-Waanders

aliedeboer@planet.nl

RUIMTE VOOR DE RIVIER

In juni hebben de ministeries van Verkeer en Waterstaat (V&W) en van VROM het regeringsvoornemen bekend gemaakt en ter visie gelegd in een zogenoemde Planologische Kern Beslissing (PKB) met bijbehorend milieueffectrapport (MER). In de PKB deel 1/MER ontvouwt de regering hoe om te gaan met de waarschijnlijke toekomstige toename van de waterafvoer van de Grote Rivieren en een stijging van de zeespiegel en de consequenties daarvan. Concreet betekent dat dat in de PKB/MER plannen worden ontwikkeld om de Grote Rivieren meer ruimte te geven en het gevaar van overstroming in het rivierengebied binnen de perken te houden. Aandacht wordt niet alleen gegeven aan dijkverbetering maar ook aan ruimtelijke ingrepen zoals uiterwaardvergraving, dijkverlegging en obstakelverwijdering.

In het gebied van de Neder-Rijn tussen Wageningen en Amerongen worden in de PKB/MER verscheidene ruimtelijke ingrepen voorgesteld:

- een dijkverlegging bij Lienden waarbij een deel van de Marspolder buitendijks komt te liggen. Deze ingreep omvat ook de stort van uiterwaardgrond in de voormalige zandwinput van de Marspolder (zie kaartje, bron: De Gelderlander 19 maart 2005).
- uiterwaardvergravingen in de Middelwaard en de Tollewaard
- obstakelverwijderingen bij de veerstoep Elst (Utr.) in combinatie met kadeverlaging bij de zandwinput Ingensche Waarden
- verwijdering van de steenfabriek bij Elst (Utr.)

Als alternatief en uitwisselbaar pakket zijn aangegeven grote uiterwaardvergravingen in de Middelwaard en Elster uiterwaarden alsook het verlagen van de veerstoep de Stichtse Oever aan beide zijden van de rivier.

Een van de voorwaarden voor een geschikt alternatief echter, is dat het niet (veel) meer mag kosten dan het huidige alternatief in deel 1 van de PKB.

De WMR heeft gebruik gemaakt van de mogelijkheid van inspraak. Zij is van mening dat de ruimtelijke kwaliteit van de zuidoever van de Neder-Rijn tegenover Rhenen aanzienlijk zal verbeteren met de uitvoeren van de ruimtelijke maatregelen ter plaatse in het kader van de Ruimte voor de Rivier. De WMR heeft in principe geen voorkeur voor één van beide pakketten zolang het bedrijventerrein in de Middelwaard - West wordt gesaneerd en de Middelwaard wordt omgevormd tot een natuurgebied in overeenstemming met de aanwijzing van dit gebied als Vogelrichtlijngebied dat het gebied een speciale natuurbeschermingsstatus geeft. (Zie ook het bericht elders in deze Nieuwsbrief over recente ontwikkelingen op het huidige bedrijventerrein Middelwaard-West). Verder bevreemdt het de WMR dat de voormalige zandwinput in de Marspolder in aanmerking komt voor de stort van (verontreinigde) uiterwaardgrond. Het gebied is n.l. zeer recent ingericht als natuurgebied en overgedragen aan het Gelders Landschap!!!

De gemeente Rhenen heeft ook gereageerd op de PKB deel 1/MER. Zij is evenals de WMR voorstander van sanering van het bedrijventerrein Middelwaard-West en inrichting van dit gebied tot natuurgebied. Rhenen is tegen dijkverlegging in de Marspolder en stort van verontreinigde uiterwaardgrond in de daar gelegen voormalige zandwinput. Beide voorgestelde ingrepen in de Marspolder stuiten ook op groot verzet onder de plaatselijke bevolking en bij de gemeente Buren. Provincie Gelderland is ook tegen.

Alle inspraak reacties (meer dan 2000!!) op het PKB deel 1/MER rapport zijn gebundeld in deel 2 dat eind oktober beschikbaar kwam en thans ter visie ligt o.a. op het gemeentehuis in Rhenen. In de loop van 2006 zal duidelijk worden welke nadere plannen/alternatieven voor besluitvorming worden voorgedragen door Rijkswaterstaat in deel 3 (Regeringsbeslissing) en uiteindelijk in deel 4 (vaststelling door het Parlement).

Voor de laatste informatie zie ook www.ruimtevoorderivier.nl rubriek "Nieuws"

Roel van de Weg

NIEUWE KANS VOOR DUURZAAM RHENEN

In de week van 10 oktober j.l. hebben de leden van Platform Duurzaam Rhenen (PDR) bij drie commissievergaderingen (Ruimte&Groen, Samenlevingszaken en Middelen en Bestuurszaken) van de Rhenense gemeenteraad ingesproken. Onderstaand stuk is een vrije samenvatting van deze inspraak.

Ondanks de "*hoge inzet op duurzaamheid*" door het Rhenense college van 4 jaar geleden, zijn de cijfers van de Duurzaamheidmeter anno 2005 verre van fraai. Er is in deze zittingsperiode weinig veranderd in de score. Rhenen behoort nog steeds bij de een na laagste groep van deelnemende gemeenten, en haalt slechts 38% op de landelijke Duurzaamheidmeter. De Duurzaamheidmeter bestaat uit een honderdtal vragen over het beleid van een gemeente, verdeeld over drie hoofdgroepen: sociaal (People), ecologisch (Planet) en economisch (Profit).

De resultaten van alle deelnemende gemeenten staan op internet (www.la21.nl). Daardoor is het mogelijk gemeenten te vergelijken en hiaten in beleid in beeld te krijgen. De campagne vindt vanaf nu steeds in het jaar voorafgaande aan de gemeenteraadsverkiezingen plaats.

Enig positief resultaat is er in Rhenen geleverd door de punten die behaald werden met het waterplan. Er is echter nog veel verbetering nodig en mogelijk:

Draagvlak: Duurzaamheid dient gedragen te worden door het gehele college en niet alleen als een zaak van Milieu te worden beschouwd.

Energiebesparing: Zorg voor uitgebreide voorlichting aan inwoners en bedrijven over energiebesparing. Meet ook de effecten van deze voorlichting! Zorg als gemeente een voorbeeldfunctie te vervullen en schep voorwaarden! Denk hierbij vooral aan het toepassen van warmtepompen en zonne-energie.

Duurzaam bouwen: Duurzaam bouwen zou structureel beleid moeten zijn, te beginnen bij nieuwbouwprojecten zoals Binnenstad Oost, maar zeker ook bij het inrichten van bedrijventerreinen. Bij de plannen voor Vogelenzang dient een duurzaam stedenbouwkundig ontwerp het uitgangspunt te zijn voor de ruimtelijke ordening (programma van eisen, stratenplan).

Duurzaam ondernemen: Indien een goed overwogen en uitgevoerd inkoopbeleid wordt aangewend, zal de Duurzaamheidmeter stijgen!

Duurzaamheid bij Samenlevingszaken: Diverse bevolkingsgroepen wachten nog op verbetering van het verschil in kansen én op verbeterde integratiemogelijkheden -o.a. door scholing- in Rhenen. Ook bij Samenlevingszaken zullen de verbanden duidelijk moeten zijn tussen "PEOPLE/PLANET/ PROFIT" en ten gunste van duurzaamheid versterkt worden.

Samenwerking tussen sectoren: Door samenwerking tussen de sectoren Ruimtelijke Ordening en Samenlevingszaken van de gemeente kan de leefbaarheid in de wijken en de woon-welzijnzorgsituatie verbeteren. Ook de koppeling van Ruimte&Groen aan Samenlevingszaken én integraal Wijkbeheer, kan een goede impuls geven aan de ontwikkeling van duurzaamheid. Voor de regio Veenendaal, Rhenen en Renswoude is E 25.000,- beschikbaar voor het project: "Bewoners maken de Wijk". Wie neemt de handschoen op?

Het instellen van een budget om dit brede maatschappelijke duurzaamheidsproces te kunnen uitvoeren samen met bevolking én bedrijfsleven is een must. Lange termijn denken kost nu eventueel geld, maar het levert later veel op. Niet alleen in de portemonnee, ook aan duurzaamheid en leefbaarheid. Goedkoop nu, is duurkoop later en zo zadelen wij onze kleinkinderen op met onze problemen.

Laten Bestuur en burgers samen Rhenen duurzaam maken en de Duurzaamheidmeter opstuwen. Door elkaar over en weer te informeren kunnen wij van elkaar leren, door samenwerking kunnen wij elkaar ondersteunen.

PDR heeft met de inspraakronde in oktober alle bestuurders en raadleden weer eens flink wakker geschud. Tijdens die inspraak werd ook het disfunctioneren van de adviesgroep Milieu aan de kaak gesteld. Mede daardoor zal er al in januari a.s. een brede discussie in de Raad gevoerd worden over de inbreng van de bestaande adviescommissies.

In de aanloop naar de nieuwe verkiezingen krijgt Duurzaamheid een tweede kans!
PDR wil graag bemiddelen.

Wil Schulte

OP- OF AFBOUW VAN BEDRIJVENTERREIN MIDDELWAARD-WEST?

Gedurende het afgelopen halfjaar hebben zich weer verscheidene ontwikkelingen voorgedaan op het bedrijventerrein Middelwaard-West tegenover Rhenen in de uiterwaard op de zuidoever van de Rijn. Het betreft:

- een door de gemeente Buren verleende milieuvergunning voor de op- en overslag van zand, grind, klei en bulkgoederen door het bedrijf K3,
- handhaving door Buren bij de activiteiten van het houtversnipperingsbedrijf Van den Broek,
- controle door de provincie Gelderland van stankhinder door het mengveevoederbedrijf Coohoud B.V.

Aan het houtversnipperingsbedrijf en het mengveevoederbedrijf is in de drie voorgaande Nieuwsbrieven al aandacht gegeven. Het is interessant om op te merken dat de toekomst van het gehele bedrijventerrein Middelwaard-West ter discussie staat vanwege het plan van de rijksoverheid (ministeries van V&W en VROM) om in het kader van de Planologische Kern Beslissing (PKB) "Ruimte voor de Rivier" het bedrijventerrein te saneren voor de functies hoogwaterberging en natuur. Zover is het echter nog niet want de procedure voor deze PKB is in juni gestart en besluitvorming is pas op zijn vroegst in de loop van 2006 te verwachten. Elders in deze Nieuwsbrief wordt over deze PKB meer bericht. In de tussentijd lopen al begonnen ontwikkelingen en acties op en voor het bedrijventerrein door.

Milieuvergunning op- en overslag K3

In mei verleende de gemeente Buren een milieuvergunning aan het bedrijf K3 voor de inrichting van een op- en overslagbedrijf voor zand, grind, klei en bulkgoederen ten behoeve van de weg- en waterbouw. De voorgenomen op- en overslag is gepland aan de plas waar vroeger de jachthaven lag tussen het houtversnipperingsbedrijf Van den Broek en het mengveevoederbedrijf Coohoud B.V. De WMR hoorde pas in april van het voornemen van Buren om de vergunning te verlenen via een mededeling in het weekblad "De Stad Buren". Op dat moment was de besluitvorming al te ver gevorderd om nog bezwaar te kunnen maken. Beroep bij de Raad van State zou weinig kans maken omdat de WMR bij de ontwerp vergunning niet had gereageerd. Gelukkig is het zo dat met de verleende milieuvergunning K3 nog niet kan starten met het op- en overslagbedrijf. De geplande activiteit voldoet namelijk niet aan het bestemmingsplan "Uiterwaarden" van Buren.

Houtversnipperingsbedrijf Van den Broek

De huidige bestemming is agrarisch uiterwaardgebied en rivierzone. De benodigde gedeeltelijke herziening van het bestemmingsplan moet dus nog starten en in procedure worden gebracht. Wanneer dat gebeurt, wordt mededeling gedaan in "De Stad Buren". De WMR heeft de gemeente Rhenen op de hoogte gesteld van de verleende milieuvergunning en de nog komende herziening van het bestemmingsplan. Ook Rhenen wist niet van het voornemen van K3. Wij zullen deze zaak blijven volgen en onze zienswijze indienen wanneer het ontwerp bestemmingsplan wordt bekend gemaakt. Dat geeft ons het recht om in beroep te gaan indien nodig.

Houtversnipperingsbedrijf Van den Broek

Nadat de gemeente Buren op 1 november 2004 een handhavingstraject had ingezet op het beëindigen van alle "houtbewerkingsactiviteiten" en een dwangsom van € 250,000 eiste, heeft het bedrijf daartegen bezwaar gemaakt. Dat bezwaar diende eerst te worden behandeld en dus werd in januari het handhavingstraject stopgezet. De bezwarencommissie bracht geen bruikbaar advies uit maar gaf alleen aan welke mogelijkheden de gemeente openstonden: (1) handhaven of (2) legaliseren door herziening van het bestemmingsplan. Vervolgens gaf de provincie Gelderland aan niet te zullen meewerken aan een bestemmingsplanherziening en de Inspectie VROM adviseerde door te gaan met de handhaving. Wethouder Hekman van Buren is het daarmee eens. Binnenkort neemt het College van B&W van Buren een besluit om het handhavingstraject met de dwangsom te hervatten. Het bedrijf kan dan nog wel naar de rechter stappen.

Stankhinder Coohoud B.V.

De provincie Gelderland heeft actie ondernomen naar aanleiding van de klachten over stank die door de WMR en ook door de gemeente Rhenen en particulieren waren ingediend: 25 in 2004 en 6 tot nu toe in 2005. De provincie heeft de stankhinder door het bedrijf onderzocht. De stank ontstaat vooral door verhitte van grond-

Veevoederfabriek Coohoud B.V.

stoffen die worden gebruikt in het productieproces. Er is geen relatie te leggen tussen de stankhinder en bepaalde soorten veevoeder die worden geproduceerd, zoals aanvankelijk werd gedacht. Er is uiteraard wel een relatie met de windrichting en de windsnelheid. Rhenen heeft vooral last bij wind

uit richtingen tussen zuid en west. De afname in het aantal klachten kan te maken hebben met een technische maatregel die het bedrijf heeft genomen (nieuwe sluisen in de cycloon die de menging van de grondstoffen tot stand brengt). Het is de provincie niet mogelijk om op basis van de huidige milieuvergunning handhavend op te treden. De vergunning bevat namelijk geen voorschriften over stankhinder! De provincie is daarom van plan de vergunning aan te passen. Op dit moment kan daaraan nog niet worden begonnen met het oog op de mogelijkheid dat het bedrijf moet worden verplaatst vanwege de plannen voor de Planologische kern Beslissing "Ruimte voor de Rivier". De provincie heeft de beslissing om de vergunning aan te passen dus uitgesteld totdat duidelijkheid bestaat over een verplaatsing. In de tussentijd blijft de provincie het bedrijf controleren. Stankhinder kan gemeld worden bij het Milieu- en klachten Informatie Centrum (MKIC) van Gelderland, tel. 026-3599999 of per e-mail mw.mkiic@prv.gelderland.nl

Roel van de Weg

WILGEN ZOEKEN KNOTTERS!

Er zit weer leven in het wilgenknoten! Jarenlang is in Rhenen een knotploeg actief geweest, maar op zeker moment waren er onvoldoende mensen om de ploeg in leven te houden. Gelukkig zijn er nieuwe enthousiaste mensen die plezier in dit winterwerk hebben.

Wie ook zin heeft in dit werk kan aanmelden bij twee groepen. Wie in het Binnenveld aan de slag wil kan zich aanmelden bij de natuurwerkgroep Veenendaal (Bob de Niet tel: 0318-554370). Wie in de uiterwaarden wil knotten, kan zich voegen bij knotgroep Amerongen (Bas Roosenboom tel: 0343-453323).

Voor wilgenbezitters is het mogelijk gebruik te maken van de onderhoudssubsidies.

De Rhenense en Veenendaalse landschaps-coördinator Otto Vloedgraven weet hier alles van (dinsdag 681667 of 0628870603).

Wil Schulte

REKENING HOUDEN MET NATUURWAARDEN BIJ BESTEMMINGSPLANNEN

Het Wageningse Milieu Overleg (WMO) heeft begin 2005 de Wetenschapswinkel van Wageningen Universiteit benaderd met de vraag, of het mogelijk is richtlijnen te geven voor "het opstellen van een natuurwaardenonderzoek bij wijziging van bestemmingsplannen in de gemeente Wageningen". De Wetenschapswinkel heeft de vraag van het WMO uitgezet bij het Centrum Landschap van het onderzoeksinstituut Alterra. Omdat een effectief antwoord op de vraag behalve om inhoudelijke kennis ook om proceskennis vraagt, zijn diverse partijen betrokken bij het project, waaronder natuur- en milieuorganisaties van omliggende gemeenten. Zij maakten deel uit van de klankbordgroep. De WMR nam daarom ook deel aan dit project. In de klankbordgroep werd de opdracht aan Alterra verder gespecificeerd aan de hand van vier vragen:

1. Waaruit bestaan de wettelijke kaders die het belang van natuurwaarden in de opstelling van bestemmingsplannen behartigen?
2. Hoe kan lokale kennis het beste gebruikt worden in de opstelling van bestemmingsplannen?
3. Hoe kan bij natuurwaardenonderzoek rekening worden gehouden met potentiële natuurwaarden?
4. Hoe kunnen mitigerende en compenserende maatregelen worden opgenomen en hoe kan monitoring op natuurwaarden plaats vinden?

Deze vragen zijn goed uitgewerkt door Alterra in de "Handreiking Natuurwaardenonderzoek". De handreiking is in eerste instantie bedoeld voor de gemeente Wageningen en de WMO maar kan ook goed worden gebruikt door bestuurders en medewerkers van andere gemeenten en de daar actief zijnde lokale natuur- en milieu-organisaties. De handreiking wordt op 23 november aangeboden aan de wethouder milieu in Wageningen. Omliggende gemeenten en hun natuur- en milieuorganisaties waaronder dus ook Rhenen en de WMR zijn uitgenodigd voor de aanbidding.

De WMR denkt dat de handreiking ook voor Rhenen goede richtlijnen en veel waardevolle informatie biedt voor een betere waarborging van het natuur- en milieubelang in de wijziging en aanpassing van bestemmingsplannen. Zo bevat de handreiking gedetailleerde informatie over het wettelijk kader en hoe daaraan voldaan moet worden. Bij het opstellen van bestemmingsplannen moet de gemeente rekening houden met de uitvoerbaarheid van de *Natuurbeschermingswet* voor de gebiedsbescherming en de *Flora- en faunawet* voor de soortenbescherming. De planhiërarchie van de *Wet op de Ruimtelijke Ordening* verplicht gemeenten om gebieden die liggen in (of grenzen aan) de Ecologische Hoofdstructuur ruimtelijk veilig te stellen. Op basis van de *Wet milieubeheer* moet voor bepaalde ingrepen, waarover besloten dient te worden in bestemmingsplannen, een milieueffectrapport of een strategische milieubeoordeling worden gemaakt (denk aan Palmerswaard waarbij het bestuur van Rhenen dat niet tijdig inzag!).

Kennis die aanwezig is bij lokale natuur- en milieugroepen moet actief tijdens het gehele bestemmingsplanproces worden betrokken als sprake is van belangrijke beïnvloeding van natuur en milieu. In de praktijk betekent dat dat lokale kennis al vanaf het maken van een voorontwerp bestemmingsplan wordt ingeschakeld. Dat kan ook voorkomen dat gemeente en lokale natuur- en milieugroepen elkaar later tegenkomen bij de rechter in geval van beroep door die groepen tegen bestemmingsplannen. De handreiking geeft verder de aanbeveling om in een vroeg stadium van de planvorming niet alleen een *natuurwaardenkaart* te maken maar ook een *natuurkansenkaart* met mogelijke potentiële natuurwaarden die benut kunnen worden. Daarbij moet ook rekening worden gehouden met aardkundige waarden en plaatsen van archeologische en cultuurhistorische betekenis. Ook dient het natuurwaardenonderzoek ideeën te geven over alternatieve en mitigerende maatregelen die gunstig zijn voor milieu en natuur en verder aan verplichte compensatie voor natuurwaarden die verloren dreigen te gaan.

Jules Scholten

LAAT HET DONKER DONKER!

Op verschillende plaatsen in Nederland vonden op 31 oktober activiteiten plaats in het kader van de campagne 'Laat het donker donker'.

Met deze campagne willen milieu en natuurorganisaties bereiken dat er meer duisternis in Nederland komt. Wij wonen in een van de meest verlichte plekken op aarde. En dat neemt met 10 tot 15 procent per jaar toe, de verlichting is doorgeschooten, het kan minder.

Licht kan heel mooi, sfeervol en verhelderend zijn, maar licht kan ook hinderlijk en vervuילend zijn.

Licht niet goed voor de mens?

Het menselijk bioritme wordt gestuurd door het natuurlijk onderscheid tussen licht en donker. De mens heeft dan ook duisternis nodig om zich te verzekeren van een goede nachtrust. In sterk verlichte gebieden worden slaapproblemen vastgesteld bij de bewoners.

Licht kan een verblindend effect hebben: ongevallen op de weg kunnen bijvoorbeeld worden veroorzaakt door een bestuurder die werd verblind.

Lichtverontreiniging kan sterk hinderend zijn voor (amateur)astronomen, zij ontdekten de problematiek voor het eerst. Vooral in stedelijke gebieden kunnen er nog amper enkele tientallen sterren worden waargenomen. Zonder lichtverontreiniging zou dit er een 3500-tal kunnen zijn.

Gevolgen voor de plantenwereld

De fotosynthese van planten wordt gestuurd door licht. In serres wordt gretig gebruik gemaakt van dit principe. Sommige planten kunnen niet groeien onder een continue belichting. Andere planten vertonen groei-afwijkingen. Het kiemen, de bestuiving en het bloeien van de plant wordt door een teveel aan licht in de war gestuurd. Planten in de buurt van straatlantaarns blijven langer groen, waardoor de kans op vorstschade in de winter toeneemt.

Gevolgen voor de dierenwereld

Veel nachtdieren zoals de wezel en de paling schuwen het licht. Fel verlichte plaatsen vormen dan ook barrières voor hen. Op die manier raken deze dieren vaak teruggedrongen in een steeds kleiner wordend leefgebied. Hun jachtgebied raakt sneller uitgeput, wat hun overlevingskansen niet ten goede komt.

Energieverspilling

Lichtverontreiniging en energieverspilling hangen nauw samen. Een groot deel van het openbare verlichtingssysteem is nog uitgerust met niet-energiezuinige lampen en slechte armaturen. Energieverspilling heeft onder ander gevolgen voor de elektriciteitsrekening en is indirect ook

schadelijk voor de natuur. Het verspillen van elektriciteit leidt tot heel wat energiegebonden milieuproblemen, zoals een verhoogde CO₂-uitstoot, met de opwarming van de aarde als gevolg.

Dit zijn maar enkele zaken die met de lichtdonker verhouding te maken hebben. Meer informatie is te vinden op de websites die hieronder worden genoemd.

De milieuorganisaties willen naast acties voor belangstellenden ook gemeenten voorlichten over lichtvervuiling. Te denken valt aan verkeerd verlichte plekken als sportterreinen, straatverlichting en reclameborden.

De WMR volgt deze campagne en zal mogelijk op dit gebied een activiteit ontplooiën. Heeft u interesse of ideeën over dit thema, dan horen wij dat graag.

Alie de Boer-Waanders

Bron:

Artikel in het blad uitgegeven door de IVN afdeling Nijverdal en onderstaande websites.

Voor meer informatie:

www.laathetdonkerdonker.nl

www.platformlichthinder.nl

www.natuurmilieu.nl

NUN PHILIPS

UNIEKE PLANTENRIJKDOM VOGELENZANG

Het zal weinigen zijn ontgaan: de kalkzandsteenfabriek 'Vogelenzang' is definitief verdwenen, en het terrein van de voormalige fabriek ligt nu te wachten op haar nieuwe bestemming. Op plangebied is er nog weinig nieuws te melden, de gemeente is nog bezig met de selectie van een stedenbouwkundig bureau die inrichtingsplannen moet maken. Wel is Vogelenzang en omgeving dit jaar in het kader van het plantenonderzoek door stichting FLORON (Stichting Floristisch Onderzoek Nederland) geïnventariseerd op het voorkomen van hogere planten. Behalve door WMR-leden (Han Runhaar en Dirk Prins) werd daaraan ook door andere FLORON-vrijwilligers een bijdrage geleverd.

De inventarisatie leverde een record aantal soorten op voor het kilometerhok (vierkant van 1 x 1 kilometer) waarin Vogelenzang ligt: er werden maar liefst 414 soorten hogere planten aangetroffen! Dit is uitzonderlijk hoog, in een 'normaal' hok worden niet veel meer dan ca 200 soorten gevonden, en er zijn maar een paar hokken in Nederland waar ooit in één seizoen meer dan 400 soorten werden aangetroffen. Naast veel al bekende soorten leverde de inventarisatie een aantal nieuwe vondsten op, waaronder die van bedreigde Rodelijst-soorten als Slangelook, Duits viltkruid en Eekhoorngras.

Veel bijzondere soorten komen voor langs de oevers van de Rijn en in een strook aan weerszijden van het fietspad. Het zijn zogenaamde 'stroomdalplanten', warmteminnende soorten die hier via de Rijn zijn aangevoerd en hier aan de zuidrand van de Grebbeberg een goede standplaats hebben gevonden. Een opvallende soort is *Pijpbloem*, een plant die in een ver verleden als artsenijsplant is ingevoerd in noord-Europa en sindsdien langs de Rijn en in de duinen is ingeburgerd. Ook de *Besanjelier* is een kenmerkende soort die zich via de rivier verspreidt en hier in Rhenen een noordelijke voorpost heeft. Het is een klimplant die nauw verwant is aan de Koekoeksbloem en de Anjer, maar hiervan afwijkt door de vrucht die de vorm heeft van een bes (vandaar de naam). Ook voor de *Borstelkrans*, een soort die in zuid-Europa algemeen is, vormt Vogelenzang een noordelijke voorpost.

Aan het einde van de zomer komen in de ruige begroeiing langs de Rijn ook een tweetal warkruiden voor, parasitaire planten alleen bestaand uit stengels met zuignapjes en kluwens van kleine, witachtige bloemetjes. Het zijn het *Hopwarkruid*, dat groeit op braam, en het *Groot warkruid*, dat hier -zeer verwarrend- groeit op Hop. Het is van groot belang dat deze zuidelijke strook bij de inrichting van het terrein gespaard blijft en dat er ook aan de noordzijde van het fietspad voldoende ruimte blijft voor spontane plantengroei.

Sloop van de voormalige zandsteenfabriek Vogelenzang, april 2005. De gemeente wil op deze plek graag woningbouw.

Maar ook de hellingen van de afgraving en de zandruggen die niet of niet volledig zijn afgegraven zijn floristisch van groot belang. Onder meer vanwege het voorkomen van de zeldzame vetplant *Tripmadam*, die in Nederland uiterst zeldzaam is maar hier op de hellingen met vele duizenden exemplaren voorkomt. Ook zeldzame soorten als *Dwergviltkruid* en *Duits viltkruid* komen hier voor.

Pijpbloem (*Aristolochia clematitidis*) groeit aan weerszijden van het fietspad.

Hopwarkruid woekerend op braam.

De plas zelf valt op door het on-Nederlandse heldere water, met daarin velden van *Kranswier* en *Doorgegroeid fonteinkruid*. De plas wordt niet direct bedreigd door de plannen voor woningbouw, maar -afhankelijk van de inrichting van het gebied- wel door menselijke verstoring. Dit kan een probleem zijn voor de Ringslang die hier voorkomt. Het is voor deze soort van belang dat de plas niet aan alle kanten wordt ontsloten en dat er genoeg rustige plekjes overblijven waar de slangen kunnen zonnebaden en liefst ook eieren leggen.

Zodra bekend is welke stedenbouwkundig bureau is geselecteerd zullen we er voor zorgen dat de inventarisatiegegevens bij dit bureau terecht komen, zodat er bij de verdere planvorming rekening kan worden gehouden met de bijzondere betekenis die het gebied heeft voor planten en dieren, en niet onnodig populaties van zeldzame soorten worden vernietigd.

Han Runhaar

Vogelenzang vanuit de lucht met rechtsonder een deel van het voormalige fabrieksterrein.

**Stichting Werkgroep Milieubeheer Rhenen
(WMR)**

Vrijwilligers gezocht voor de kerngroep

Doelstelling organisatie:

Het stimuleren van gunstige en het tegengaan van ongunstige ontwikkelingen op het gebied van natuur, milieu en landschap in de gemeente Rhenen en omgeving via voorlichting, inspraak, natuurvriendelijke binnen- en buitenactiviteiten.

Werkzaamheden:

- Deelname aan de kerngroep, becommentariëren van en actief bijdragen aan gemeentelijke en provinciale plannen op het gebied van natuur, milieu, landschap en ruimtelijke ordening
- Milieu- en natuureducatie (natuurexcursies, boomfeestdag, contact met scholen, Wereldmarkt)
- Natuurinventarisaties, overzetten padden en wilgen knotten

Wanneer:

Flexibele tijden, enkele uren in de maand, meer is altijd welkom

Leeftijd:

Vrouwen en mannen in de leeftijd van 18 tot 75 jaar

Vaardigheden:

Belangstelling voor natuur, milieu, landschap en ruimtelijke ordening

Verantwoordelijkheid:

In samenwerking met andere vrijwilligers

Informatie:

Stichting Werkgroep Milieubeheer Rhenen (WMR)

Jules Scholten

Postbus 67

3910 AB Rhenen

0317-617145

jules.scholten@planet.nl